

Ecstasy

Ecstasy är det vanligaste namnet på den drog som kemiskt går under beteckningen, 3,4-metylendioxymetamfetamin, MDMA. Ecstasy liknar det centralstimulerande preparatet amfetamin och den hallucinogena naturprodukten meskalin.

Andra smeknamn på drogen är E, Adam, XTC, MDM, m fl. Ecstasy, liksom den kemiskt besläktade drogen MDA (love drug), anses ge sk entaktogen effekt, en rusupplevelse som inte finns hos övriga droger. Den kan yttra sig som en stark lust att vara nära andra människor och har beskrivits som en "konstgjord förälskelse".

Preparat och användning

Ecstasy patenterades redan 1912 i Tyskland, men saknade praktisk användning. I början av 70-talet dök det upp i USA som ett hjälpmedel inom psykoterapin. Från slutet av samma decennium användes det även som festedrog bland ungdomar. 1977 förbjöds ecstasy i England och 1985 även i USA, då drogen visade sig kunna ge svåra kroppsliga biverkningar, såsom rubbningar i hjärtrytmen, andningssvårigheter och krampanfall, men även för att man visat i djurförsök att ecstasy kunde ge bestående skador i hjärnans serotoninsystem.

Ecstasy förekommer ibland som ett vitt pulver i kapslar, men oftare som tabletter. De typiska doserna varierar mellan 50 och 160 mg. Vid 200 mg och högre doser uppträder förgiftningsskador. Dödlig dos ligger omkring 10 gånger över normal dos, men dödsfall har inträffat efter 1-2 tabletter. Analys av beslag gjorda i Sverige visar ofta att ecstasytavetter i själva verket varit en blandning av amfetamin och olika ecstasylv varianter.

Effekter

Effekten av en drog beror på vilken mängd man tar av drogen och på vilket sätt. Tidigare erfarenhet av drogen spelar in, liksom den stämning man befinner sig i vid själva intaget. Effekten av ecstasy sträcker sig alltifrån ett mildt behagligt rus till akuta förgiftningssymptom.

Upplevelserna av ecstasy, de första gångerna man tar det, kan beskrivas i tre faser: Först kommer en kortvarig förvirringskänsla, sedan följer en upplevelse av stickningar i kroppen samt muskelryckningar. Detta övergår sedan till en uttalad känsla av välbefinnande, eufori.

Efter intaget tar det cirka 30 minuter innan de eftertraktade effekterna börjar märkas. Ruset når sitt maximum efter 1-1,5 timmar och börjar klinga av efter 3-3,5 timmar.

Vid normala doser utmärks ecstasyruset av:

- förändringar i känslor och sinnesstämning
- förhöjd kommunikation, förståelse och inlevelse
- känsla av ökat självförtroende
- känsla av ökad energi och styrka

Den mest grundläggande upplevelsen vid ecstasyintag anses vara att man genomsyras av en positiv känsla till allt och alla. Man uppträder som förälskad, blir "kramig" och öppen.

De negativa effekterna är både av fysiskt och psykiskt slag. Ecstasy påverkar inte bara hjärnan utan även hjärtat och andra organ. Genom att påverka hjärnans reglering av temperatur och vätskebalans kan ecstasy i sällsynta fall orsaka livshotande störningar i de flesta av kroppens organ.

KORTTIDSEFFEKTER (uppträder strax efter det att man intagit dosen och försvinner inom några timmar eller dagar.) Exempel på korttidseffekter är: psykisk överstimulering, t ex våghalsigt och aggressivt beteende, följd av trötthet, sömnsvårigheter, depression, ångest och tillfälliga psykoser.

Av de fysiska effekterna märks bland annat pupillvidgning, muntorrhet, ofrivilliga käkrörelser, darrningar, svettningar och kramp, särskilt i käkarna. Kroppstemperaturen förhöjs regelmässigt under ecstasyrus, vilket kan leda till kollapser, värmeslag och dödsfall.

Vid högre doser kan hjärtrytmrubbningar och högt blodtryck uppträda.

Allvarliga och livshotande biverkningar förekommer framförallt av två slag:

- Värmeslag (kan drabba bägge könen), d v s en så kraftig förhöjning av kroppstemperaturen att medvetandet sänks, muskler bryts ner, blodproppar och blödningar uppstår och njurarna upphör fungera. Tidig behandling med utvändigt nedkylning (dusch med kallt vatten, nedsänkning i svalt badkar) kan vara livräddande
- Vattenförgiftning (drabbar huvudsakligen kvinnor), ett tillstånd där njurarna inte kan göra sig av med överflödigt vatten och blodet blir utspätt, vilket leder till förvirring, sänkt medvetande och epileptiska kramper. Tillståndet förvärras av vätskeintag, varför den drabbade bör hindras från att dricka även om hon känner sig törstig

Hallucinogena effekter

Hallucinogena effekter uppstår också vid högre doser. Syn- och hörselupplevelser förändras starkt. Ansikten och kända föremål förvrids och får skrämmande proportioner, lysande föremål tycks röra sig framför en, o s v. I samband med "maratondans" på så kallade Ravefester förstärks effekten.

Bestående hjärnskador

Aktuell forskning har visat att en ganska stor andel (sannolikt 20-25%) av regelbundna ecstasyanvändare får skador i hjärnans nervceller, som kvarstår årtal efter att man slutat använda drogen.

Tolerans och beroende

Ett vanligt mönster är att rusupplevelsen är mycket intensiv de första gångerna man använder drogen. En viss toleranseffekt hos drogen gör att doserna kan behöva höjas efterhand av den som använder drogen ofta. En avmattning inträder emellertid relativt snabbt och ruset blir mindre uttalat och ger till och med upphov till negativa känslor. Detta hänger sannolikt samman med att serotonin frigörs i stora mängder i initialskedet för att sedan kraftigt minska på grund av en utbränning av hjärnans serotoninssystem. Följden kan bli att man antingen slutar använda droger, eller går över till andra preparat. Kliniska erfarenheter talar inte för ett tvångsmässigt regelbundet missbruk.

Användning och utbredning

Ecstasy marknadsförs ofta till ungdomar med ingen eller liten erfarenhet av narkotika. Den var populär i USA under 1970- och 80-talen och främst då i studentkretsar. Under slutet av 1980-talet introducerades drogen i Europa, först i England och Holland, varifrån den sedan sprikt sig vidare till resten av Europa.

Ecstasymissbruk är vanligast bland ungdomar och förknippas med den så kallade ravekulturen. Det förtjänar att påpekas att ecstasymissbruk inte är ett naturligt och givet inslag på en ravefest. Det finns goda skäl att anta att missbrukarna endast utgör en minoritet av deltagarna.

Ecstasy och lagen

Ecstasy är narkotikaklassat. Det är olagligt att köpa, använda eller överhuvudtaget inneha narkotika. Det är förbjudet att sälja, byta, låna ut eller ge bort narkotika som gåva. Det är också olagligt att odla eller framställa narkotika på annat sätt. Narkotika får inte förpackas, transporteras eller förvaras. Man får inte heller förmedla kontakt mellan köpare och säljare eller hjälpa till att föra över betalning mellan köpare och säljare.

Straffet för narkotikabrott sätts efter hur allvarligt brottet är. Vid ringa narkotikabrott kan domstolen döma till böter eller fängelse i högst sex månader. Vid mer allvarliga brott döms alltid till fängelse, i normalfall till maximalt tre år. Om brottet anses grovt, blir domen fängelse i lägst två och högst tio år.

© Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. November, 2005.